

Anonymizované znění

Překlad

C-361/24 – 1

Věc C-361/24 [Grecniaka]ⁱ

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce

Datum doručení:

17. května 2024

Předkládající soud:

Oberster Gerichtshof (Rakousko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

26. dubna 2024

Navrhovatel v řízení o opravném prostředku „Revisionsrekurs“:

RX

Odpůrci v řízení o opravném prostředku „Revisionsrekurs“:

FZ

VT

[*omissis*]

Oberster Gerichtshof (Nejvyšší soud) přijal [*omissis*] ve věci péče o nezletilé 1. FZ a 2. VT, [*omissis*] oba zastoupeni matkou [*omissis*], týkající se předběžného výživného podle § 382 bodu 8 písm. a) Exekutionsordnung (exekuční řád, dále jen „EO“), na základě opravného prostředku „Revisionsrekurs“ podaného otcem RX, [*omissis*] proti usnesení Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien (Zemský občanskoprávní soud ve Vídni) jakožto odvolacího soudu ze dne 14. června 2023, sp. zn. 42 R 11/23p-41, kterým bylo potvrzeno usnesení Bezirksgericht Innere Stadt Wien (Okresní soud Vídeň centrum) ze dne 19. září 2022, sp. zn. 83 Pu 137/21y-31, [*omissis*] toto

ⁱ Projednávaná věc je označena fiktivním jménem, které se neshoduje s pravým jménem některého z účastníků řízení.

usnesení

:

I. Soudnímu dvoru Evropské unie se na základě článku 267 SFEU předkládají k rozhodnutí následující předběžné otázky:

1. Musí být článek 12 nařízení Rady (ES) 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností, Úř. věst 2009, L 7, s. 1 (dále jen „nařízení 4/2009“) vykládán v tom smyslu, že jsou zahájena dvě řízení „mezi týmiž stranami“, pokud se v jednom řízení nezletilí domáhají svého nároku vůči otci na úhradu běžného výživného a v druhém řízení otec navíc k rozvodu svého manželství s matkou nezletilých navrhuje, aby soud určil jeho vyživovací povinnost vůči nezletilým, ačkoliv tito nezletilí nejsou v řízení o rozvodu navrhovateli ani odpůrci?

2.a) Musí být článek 12 nařízení 4/2009 vykládán v tom smyslu, že řízení jsou vedena „v téže věci“, pokud se v jednom řízení nezletilí s okamžitou účinností domáhají svého nároku na běžné výživné a v druhém řízení otec požaduje kromě rozvodu svého manželství s matkou rovněž určení své povinnosti platit běžné výživné nezletilých jako důsledek rozvodu, tedy v budoucím období, jehož začátek zatím nelze stanovit?

2.b) Je pro toto posouzení relevantní, zda je běžné výživné, jehož se domáhají nezletilí, formálně časově omezeno do ukončení řízení o rozvodu?

2.c) Bude odpověď na otázky 2.a) a 2.b) jiná, pokud se nezletilí domáhají běžného výživného formou předběžného opatření?

2.d) Je přitom rozdíl, zda je již na základě formulace návrhu vyloučeno překrytí těchto období nebo je jen prakticky nepravděpodobné, protože nárok na předběžné výživné priznaný v Rakousku je časově omezen ukončením rakouského hlavního řízení o vyživovací povinnosti, které je přerušeno do rozhodnutí o příslušnosti v polském řízení o rozvodu?

3. Musí být článek 14 nařízení 4/2009 vykládán v tom smyslu, že navrhovatel může po zahájení hlavního řízení zahájit řízení o zajišťovacím opatření podle článku 14 u všech příslušných soudů podle článku 3 a násl. nařízení 4/2009, ačkoliv u těchto soudů již nemůže zahájit (další) hlavní řízení z důvodu již zahájeného hlavního řízení a tedy překážky litispendence ve smyslu článku 12?

4. V případě záporné odpovědi na třetí otázku: Musí být článek 14 nařízení 4/2009 vykládán v tom smyslu, že navrhovatel může zahájit řízení o zajišťovacím opatření podle článku 14 i u soudu, u kterého již bylo zahájeno hlavní řízení, který ovšem své řízení v současnosti přerušil z toho důvodu, že jedno hlavní řízení již bylo zahájeno dříve a je tedy dána překážka litispendence ve smyslu článku 12?

5. V případě záporné odpovědi na třetí otázku: Musí být článek 14 nařízení 4/2009 vykládán v tom smyslu, že návrh na předběžná a zajišťovací opatření lze podat u soudu příslušného na základě vnitrostátních právních předpisů pouze tehdy, pokud existuje reálná vazba mezi navrhovaným opatřením a místní příslušností ve smyslu rozsudků ve věci C-391/95, *van Uden*, a C-125/79, *Denilauler v. S. N. C. Couchet Frères*?

Pokud ano, přichází kromě úspěch slibujícího výkonu rozhodnutí v tomto členském státě do úvahy i jiná kritéria takové reálné vazby (v projednávané věci zejména bydliště nezletilých navrhovatelů; přerušené hlavní řízení, které bylo zahájeno na návrh nezletilých; bydliště odpůrce při zahájení přerušného hlavního řízení zahájeného na návrh nezletilých)?

6. V případě záporné odpovědi na třetí otázku: Musí být článek 5 nařízení 4/2009 vykládán v tom smyslu, že umožnění účasti otce jakožto odpůrce na řízení o předběžném výživném pro manželku rovněž zakládá umožnění účasti na řízení o předběžném výživném pro dítě, pokud jsou všechny nároky na výživné odůvodněny tím, že otec/manžel opustil rodinu, a jsou předmětem téhož řízení o rozvodu zakládajícího překážku litispendence, avšak zajišťovací opatření ve vztahu k výživnému musí být na základě vnitrostátního práva uplatněna v jiných typech řízení?

III. [omissis] [přerušování řízení]

Odůvodnění:

K I. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce

A. Výchozí stav:

- 1 Rodiče obou nezletilých jsou dosud manželé, žijí ovšem odděleně. Všichni účastníci řízení jsou polští státní příslušníci a své poslední společné bydliště měli ve Vídni, kde se nezletilí rovněž narodili. Vyživovací povinnost otce vůči oběma nezletilým soud dosud neupravil.
- 2 Nezletilí, které zastupuje jejich matka, podali dne 24. srpna 2021 u Bezirksgericht Innere Stadt Wien (Okresní soud Vídeň centrum) v nesporném řízení pod spisovou značkou 83 Pu 137/21y návrh, aby soud uložil jejich otci od 1. srpna 2021 povinnost platit každý měsíc výživné. V polovině května 2021 se odstěhoval ze společného bytu rodiny ve Vídni a žádné pravidelné výživné neplatí.
- 3 Otec namítal, že sice i po přestěhování bydlí ve Vídni, ale že již dne 4. srpna 2021 podal návrh na rozvod k Zemskému soudu v Krakově v Polsku pod značkou XI C 2299/21, jehož předmětem je rovněž určení výživného pro matku a obě nezletilé děti. Mezinárodní příslušnost Zemského soudu v Krakově pro rozvodové řízení vyplývá ze společné státní příslušnosti manželů podle čl. 3 odst. 1 písm. b)

nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti. Má za to, že Bezirksgericht Innere Stadt Wien (Okresní soud Vídeň centrum) se má podle čl. 12 odst. 2 nařízení 4/2009 prohlásit za nepřislušný ve prospěch Zemského soudu v Krakově a návrh nezletilých týkající se výživného zamítnout; případně řízení z důvodu věcné souvislosti přerušit do pravomocného rozhodnutí Zemského soudu v Krakově o příslušnosti podle čl. 13 odst. 1 a 2 nařízení 4/2009.

- 4 Matka podala dne 14. září 2021 rovněž návrh na rozvod, avšak k Bezirksgericht Innere Stadt Wien (Okresní soud Vídeň centrum) pod spisovou značkou 83 C 34/21w. Návrh byl odpůrci doručen dne 29. září 2021.
- 5 Bezirksgericht Innere Stadt Wien (Okresní soud Vídeň centrum) usnesením ze dne 25. října 2021 řízení o výživném pro nezletilé pod spisovou značkou 83 Pu 137/21y a usnesením ze dne 1. března 2022 řízení o rozvodu rodičů pod spisovou značkou 83 C 34/21w podle čl. 12 odst. 1 nařízení 4/2009 přerušil do doby, než bude určena příslušnost Zemského soudu v Krakově, jemuž byla věc předložena nejdříve.
- 6 Rozhodnutí Zemského soudu v Krakově o příslušnosti dosud není známo, dne 15. listopadu 2023 byl doručen dotaz Zemského soudu v Krakově na stav rozvodového řízení v Rakousku.

B. Stanoviska účastníků řízení a dosavadní průběh řízení o předběžném výživném pro nezletilé:

- 7 Dne 14. dubna 2022 podali nezletilí v nesporném řízení o výživném k Bezirksgericht Innere Stadt Wien (Okresní soud Vídeň centrum) pod spisovou značkou 83 Pu 137/21y, opět zastoupení svou matkou, návrh, aby soud uložil jejich otci podle § 382 odst. 1 bod 8 písm. a) EO od 1. května 2022 povinnost platit **předběžné** výživné ve výši 650 eur za každé dítě.
- 8 Otec namítl mezinárodní nepřislušnost soudu prvního stupně i v otázce určení předběžného výživného. Má za to, že pro vydání předběžných opatření podle článku 14 nařízení 4/2009 je přednostně mezinárodně příslušný soud v místě, kde bude přijato rozhodnutí ve věci samé, v projednávané věci tedy v Krakově. Příslušnost nevyplývá ani z rakouského práva: Ustanovení § 387 odst. 1 EO se týká pouze tuzemských soudů, § 387 odst. 2 EO odkazuje na vykonávající soud, tedy v projednávané věci soud v místě bydliště otce (nyní) ve Varšavě. Návrh nezletilých představuje zneužití práva, protože otec se v lednu 2022 vrátil z Vídně do Polska, matka se ale tajně a o své vůli rozhodla, že s nezletilými zůstane v Rakousku. Navrhované výživné navíc překračuje finanční možnosti otce.
- 9 Bezirksgericht Innere Stadt Wien (Okresní soud Vídeň centrum) jakožto soud prvního stupně a Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien (Zemský občanskoprávní soud ve Vídni) jakožto odvolací soud 1. potvrdily mezinárodní příslušnost Bezirksgericht Innere Stadt Wien (Okresní soud Vídeň centrum) podle

článku 14 nařízení 4/2009 pro řízení o předběžném výživném pro nezletilé; 2. uložily otci povinnost platit od 1. května 2022 předběžné výživné ve výši 365 eur měsíčně na každé dítě, a to nejdéle do ukončení řízení o výživném zahájeného návrhem ze dne 24. srpna 2021 u Bezirksgericht Innere Stadt Wien (Okresní soud Vídeň centrum) pod spisovou značkou 83 Pu 137/21y; a zamítly návrh na další částku ve výši 265 eur na dítě. Prerušeni řízení ve věci samé pod spisovou značkou 83 Pu 137/21y nevylučuje přijetí předběžného opatření soudem místa, v němž mají nezletilí místo obvyklého pobytu (článek 14 nařízení 4/2009 ve spojení s jeho čl. 3 písm. b)). Neexistují žádné důvody domnívat se, že se ze strany nezletilých (a nikoliv jejich matky) jedná o zneužití práva. Vycházejí ze zjištěného příjmu a jiných vyživovacích povinností otce by nezletilí měli nárok na 11 % započitatelného příjmu.

- 10 Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien (Zemský občanskoprávní soud Vídeň) připustil opravný prostředek „Revisionsrekurs“ k Oberster Gerichtshof (Nejvyšší soud), protože neexistuje judikatura nejvyššího soudu týkající se přijetí předběžného opatření v řízení o výživném pro děti po prerušení řízení o výživném podle čl. 12 odst. 1 nařízení 4/2009.
- 11 Otec ve svém opravném prostředku „Revisionsrekurs“ podaném k Oberster Gerichtshof (Nejvyšší soud) jakožto soudu posledního stupně navrhuje, aby soud rozhodl o neplatnosti rozhodnutí soudu prvního stupně a věc mu vrátil k opětovnému projednání; podpůrně, aby návrh nezletilých zamítl pro nepřislusnost; podpůrně, aby zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a věc vrátil soudu prvního stupně. Navíc navrhuje, aby soud předložil Soudnímu dvoru Evropské unie (dále jen „Soudní dvůr“) předběžnou otázku týkající se mezinárodní příslusnosti.
- 12 Současně podaný návrh otce, aby vykonatelnost usnesení o předběžném výživném byla pozastavena nebo odložena, příslušný Bezirksgericht Innere Stadt Wien (Okresní soud Vídeň centrum) zamítl, takže jeho předběžné rozhodnutí o výživném pro nezletilé je v současnosti vykonatelné.
- 13 Nezletilí navrhují, aby Oberster Gerichtshof (Nejvyšší soud) opravný prostředek „Revisionsrekurs“ podaný otcem odmítl či zamítl.

C. Příslušné právní předpisy

- 14 1. Článek 3 nařízení 4/2009 zní:

Obecné ustanovení

K rozhodování ve věcech vyživovacích povinností je v členských státech příslušný

a) soud místa, v němž má odpůrce místo obvyklého pobytu, nebo

b) soud místa, v němž má oprávněný místo obvyklého pobytu, nebo

c) soud, který je podle práva místa soudu příslušný pro řízení o osobním stavu, souvisí-li záležitost vztahující se k vyživovacím povinnostem s tímto řízením, ledaže je tato příslušnost odvozena výlučně ze státní příslušnosti jedné ze stran,

nebo

d) soud, který je podle práva místa soudu příslušný pro řízení o rodičovské zodpovědnosti, souvisí-li záležitost vztahující se k vyživovacím povinnostem s tímto řízením, ledaže je tato příslušnost odvozena výlučně ze státní příslušnosti jedné ze stran“.

15 2. Článek 5 nařízení 4/2009 zní:

Příslušnost založená na účasti odpůrce na řízení

Není-li soud jednoho členského státu příslušný již podle jiných ustanovení tohoto nařízení, stane se příslušným, jestliže se odpůrce řízení před tímto soudem účastní. To neplatí, pokud se odpůrce účastní proto, aby namítal nepřislušnost soudu.

16 3. Článek 12 nařízení 4/2009 zní:

Překážka litispendence

1. *Je-li u soudů různých členských států zahájeno řízení v téže věci mezi týmiž stranami, přeruší soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, bez návrhu řízení až do doby, než se určí příslušnost soudu, který řízení zahájil jako první.*

2. *Jakmile je určena příslušnost soudu, u něhož bylo řízení zahájeno jako první, prohlásí se soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, za nepřislušný ve prospěch prvního soudu.*

17 4. Článek 14 nařízení 4/2009 zní:

Předběžná a zajišťovací opatření

Předběžná nebo zajišťovací opatření, která jsou upravena právem jednoho členského státu, je možné u soudů tohoto státu navrhnout i tehdy, kdy je pro rozhodnutí ve věci samé příslušný na základě tohoto nařízení soud jiného členského státu.

18 5. Ustanovení § 382 bodu 8 písm. a) rakouského Exekutionsordnung(exekuční řád, dále jen „EO“) zní:

Zajišťovací prostředky

§ 382. Zajišťovací prostředky, které může soud nařídit na návrh v závislosti na povaze účelu, jenž má být v konkrétním případě dosažen, jsou zejména:

[...]

8.a) stanovení předběžné vyživovací povinnosti jednoho manžela či jednoho rozvedeného manžela vůči druhému nebo jednoho rodiče vůči jeho dítěti, vždy v souvislosti s řízením o stanovení vyživovací povinnosti; jedná-li se o vyživovací povinnost otce vůči nemanželskému dítěti, platí to pouze v případě, že je určeno otcovství; v případě vyživovací povinnosti vůči manželovi nebo manželskému dítěti postačuje souvislost s řízením o rozvodu, o zrušení manželství nebo prohlášení jeho neplatnosti.

19 **6.** Ustanovení § 387 EO zní:

Příslušnost

(1) Pro povolení předběžných opatření, pro nařízení nezbytná k jejich provádění, jakož i pro jiné návrhy a jednání vyplývající z takových opatření, není-li tímto zákonem stanoveno jinak, je příslušný soud, u kterého je v okamžiku prvního návrhu vedeno řízení ve věci samé nebo exekuční řízení, ve vztahu k nimž má být opatření přijato.

(2) Je-li návrh na taková opatření podán před zahájením sporu nebo po jeho pravomocném ukončení, avšak před začátkem exekuce, je pro uvedení[,] nařízení, návrhy a jednání příslušný ten okresní soud, u kterého má odpůrce ohroženého účastníka řízení v době prvního podání návrhu svůj obecně příslušný soud ve sporných věcech, pokud ale pro něj v tuzemsku takový soud příslušný není, pak vnitrostátní okresní soud, v jehož obvodu se nachází věc, ohledně které má být opatření přijato, nebo kde má své bydliště, sídlo nebo pobyt, nebo v jehož obvodu se má uskutečnit úkon, který slouží k provedení předběžného opatření.

(3) Odchylně od odstavce 2 je i v těchto případech příslušný soud, který by byl příslušný pro řízení ve věci samé, pokud se jedná o předběžná opatření podle § 382 bodu 8 [pozn.: tedy z důvodu předběžného výživného] nebo opatření týkající se nekalé hospodářské soutěže, podle Urheberrechtsgesetz (autorský zákon) nebo podle § 28 až § 30 Konsumentenschutzgesetz (zákon na ochranu spotřebitelů).

(4) [...]

D. Odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

1. Použitelnost nařízení 4/2009

20 **1.1.** Nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností (dále jen „nařízení 4/2009“) je použitelné od 18. června 2011 (článek 76 nařízení 4/2009).

- 21 Rakousko a Polsko jsou členskými státy, na které se toto nařízení použije, tudíž má podle svého čl. 69 odst. 2 přednost před dvou- a mnohostrannými úmluvami.
- 22 **1.2.** Věcná oblast působnosti nařízení 4/2009 zahrnuje všechny vyživovací povinnosti „vyplývající z rodinných vztahů, rodičovství nebo švagrovství“ (čl. 1 odst. 1 nařízení 4/2009), tedy i na peněžní vyživovací povinnost otce.
- 23 **1.3.** Podle čl. 75 odst. 1 nařízení 4/2009 se toto nařízení použije na všechna řízení zahájená po 18. červnu 2011.

2. K první otázce: Totožnost stran

- 24 **2.1.** Otec jako navrhovatel podal návrh na rozvod k Zemskému soudu v Krakově proti matce jako odpůrkyni. Nezletilé děti, které mají nárok na výživné, nejsou stranami polského řízení o rozvodu svých rodičů, návrh na rozvod podaný otcem ovšem obsahuje rovněž návrh na stanovení výživného pro své děti.
- 25 **2.2.** Výklad výrazu „mezi týmiž stranami“ v čl. 12 odst. 1 nařízení 4/2009 musí být autonomní v souladu s nařízením. Podle judikatury Soudního dvora týkající se obsahově totožného článku 21 bruselské Úmluvy ze dne 27. září 1968 o soudní příslušnosti k výkonu soudního rozhodnutí v občanských a obchodních věcech je třeba totožnost stran předpokládat i tehdy, pokud účastníci řízení sice nejsou totožní, jejich zájmy ohledně předmětu dvou sporů se ovšem do té míry shodují, že rozhodnutí přijaté ve prospěch či v neprospěch jedné ze stran by mělo účinky vůči druhé (rozsudek Soudního dvora, C-351/96, *Drouot v. CMII*, bod 19).
- 26 **2.3.** V literatuře je proto zastáván názor, že strany řízení o vyživovací povinnosti jsou tytéž i tehdy, pokud v jednom řízení je stranou dítě a ve druhém řízení není stranou dítě samotné, nýbrž se výživného pro dítě domáhá v jeho zastoupení rodič, pokud má rozsudek účinky pro dítě a proti němu (*Andrae v Rauscher*, EuZPR/EuIPR⁴ IV [2010] Art. 12 EuUVO, bod 4; *Fuchs v Gitschthaler*, Internationales Familienrecht [2019] Art. 12 EuUVO, bod 10; *Weber v Mayr*, Europäisches Zivilverfahrensrecht² [2023], bod 6.239; *Reuß v Geimer/Schütze*, Internationaler Rechtsverkehr in Zivil- und Handelssachen [66. EL leden 2023] Art. 12 EuUVO bod 8; *Lipp v MKFamFG* [2019] EG-UntVO Art. 12, bod 8).
- 27 **2.4.** Oberster Gerichtshof (Nejvyšší soud) proto již 6. června 2013 podal příslušnou žádost o rozhodnutí o předběžné otázce ve věci 6 Ob 240/12f, Soudní dvůr C-442/13, *Nagy*. Šestý senát vzal tuto žádost usnesením ze dne 26. května 2014 zpět poté, co maďarské rozvodové řízení, jehož předmětem bylo rovněž výživné pro dítě, bylo na návrh otce ze dne 28. března 2014 prohlášeno za ukončené (viz 6 Ob 99/14y).
- 28 **2.5.** Otázka, zda se článek 12 nařízení 4/2009 použije, pokud se otec v probíhajícím řízení o rozvodu domáhá stanovení své vyživovací povinnosti vůči dítěti a v jiném řízení dítě uplatňuje svůj nárok na výživné vůči otcí, tedy dosud není judikaturou Soudního dvora Evropské unie beze vsí pochybnosti vyjasněna.

3. Ke druhé otázce: Totožnost nároků

- 29 **3.1.** Otec v polském řízení navrhuje, aby soud manželství rozvedl a určil místo pobytu dětí a výši jeho vyživovací povinnosti. Zdá se tak, že předmětem polského řízení je (pouze) nárok nezletilých na výživné po budoucím rozvodu rodičů.
- 30 V rakouském řízení nezletilí původně navrhovali, aby soud otci uložil povinnost platit měsíčně výživné od 1. srpna 2021. Po přerušení tohoto řízení podle čl. 12 odst. 1 nařízení 4/2009 nyní navrhují, aby soud otci předběžným opatřením uložil povinnost platit předběžné výživné od 1. května 2022. Tato povinnost platí od vydání předběžného opatření nejdéle do ukončení rakouského řízení ve věci vyživovací povinnosti.
- 31 **3.2.** Soudní dvůr Evropské unie uplatňuje autonomní výklad a určuje totožnost nároků v souladu s normativním účelem ustanovení (viz věc 144/86, *Gubisch Maschinenfabrik v. Palumbo*, bod 11; C-406/92, *The Tatry v. The Maciej Rataj*, bod 30). O totožnou věc se jedná, pokud jsou předmět a základ žalob resp. návrhů zahajujících řízení totožné (viz RS0118405). „Předmětem“ je myšlen účel žaloby resp. návrhu zahajujícího řízení, zahrnuje rovněž předběžné otázky, které jsou později zahrnuty do podstatných důvodů rozhodnutí (věc 144/86, *Gubisch Maschinenfabrik v. Palumbo*, bod 16). Výrazem „základ“ má Soudní dvůr na mysli skutkový stav a normy, z nichž nárok vychází (C-406/92, *The Tatry v. The Maciej Rataj*, bod 39). V tomto kontextu ale „normami“ není myšleno konkrétní ustanovení použitelného hmotného práva, nýbrž spíše právní otázka, kterou je zapotřebí zodpovědět (*Fuchs v Gitschthaler*, Internationales Familienrecht [2019] Art. 14 EuUVO, bod 11 s dalšími odkazy).
- 32 Na rozdíl od vztahu mezi manžely se vztah mezi rodičem a dítětem rozvodem rodičů zásadně nepromění. Stanovení povinnosti platit výživné na dítě tomu z rodičů, který o dítě nepečuje ve své domácnosti, proto slouží zajištění potřeb dítěte nezávisle na trvání manželství. „Základem“ nároků nezletilých na výživné v řízeních u Zemského soudu v Krakově a Bezirksgericht Innere Stadt Wien (Okresní soud Vídeň centrum) je tak stejný skutkový stav, tedy tentýž vyživovací vztah vyplývající z konkrétního vztahu podle rodinného práva.
- 33 **3.3.** Zejména ve sporech o výživné je ovšem za důležité kritérium při určení totožnosti předmětu sporu považováno období uplatňovaného nároku na výživné. Jádrem sporu o výživné totiž je, zda, v jaké výši a za jaké období jedna ze stran dluží výživné druhé straně (viz RS0118405 [T2] k tzv. „teorii hlavní věci resp. hlavní teze“).
- 34 V literatuře je proto zastáván názor, že překážka litispence může být splněna pouze v případě, že se období v obou řízeních překrývají (*Fuchs v Gitschthaler*, Internationales Familienrecht [2019] Art. 12 EuUVO, bod 14; *Fucik v Fasching/Konecny*³ [2010] Art. 12 EuUVO, bod 2; *Lipp v MKFamFG* [2019] EG-UntVO Art. 12, bod 9; *Andrae v Rauscher*, EuZPR/EuIPR⁴ IV [2010] Art. 12 EuUVO, bod 7). Podle *Lippa* lze proto rozlišovat například výživné manželů při

odluce od výživného po rozvodu manželství, aniž je k tomu zapotřebí problematický odkaz na jejich hmotněprávní základ (*Lipp v MKFamFG* [2019] EG-UntVO Art. 12, bod 9).

- 35 *Weber* naproti tomu vychází z totožnosti věci i tehdy, pokud v jednom řízení dítě uplatňuje vůči otci svůj nárok na úhradu výživného za minulé období a běžného výživného a otec v rozvodovém řízení navrhuje, aby soud stanovil jeho vyživovací povinnost vůči dítěti a plnění matce na dobu po rozvodu (*Weber v Mayr*, *Europäisches Zivilverfahrensrecht*² [2023], bod 6.243).
- 36 **3.4.** Otázka 2.a), zda a do jaké míry se jedná o překážku litispendence podle čl. 12 nařízení 4/2009, pokud otec v probíhajícím rozvodovém řízení navrhuje, aby mu byla stanovena vyživovací povinnosti vůči dítěti jako důsledek rozvodu, a v jiném řízení se dítě od otce domáhá platby běžného výživného, dosud nebyla judikaturou Soudního dvora Evropské unie beze vší pochybnosti vyjasněna.
- 37 **3.5.** Kromě toho vyvstává otázka 2.b), jak relevantní je v této souvislosti formulace návrhu dítěte na výživné – například, není-li formulován výslovně tak, že požaduje úhradu běžného výživného pouze do ukončení rozvodového řízení rodičů.
- 38 **3.6.** V německé literatuře je zastáván názor, že se ustanovení o koordinaci řízení (články 12 a 13 nařízení 4/2009) týkají pouze vztahu mezi nalézacími řízeními. Naproti tomu nezahrnují vztah mezi řízením ve věci samé a předběžnou právní ochranou (*Weber v Mayr*, *Europäisches Zivilverfahrensrecht*² [2023], bod 6.235; *Andrae v Rauscher*, *EuZPR/EuIPR*⁴ IV [2010] Art. 12 EuUVO, v 8; *Hausmann v Hausmann*, *Internationales und Europäisches Familienrecht*³ [2024] C. Unterhaltssachen, bod 281).
- 39 Tento názor odpovídá rovněž judikatuře a literatuře týkající se [omissis] nařízení Brusel 1a z roku 2012 a předchozího nařízení Brusel I (*Geimer v Geimer/Schütze*, *Europäisches Zivilverfahrensrecht*⁴ [2020] Art. 29 EuGVVO, bod 76 a násl. a zde citované zdroje; *Gottwald v MüKommZPO*⁶ Art. 29 Brüssel Ia-VO, bod 17; *Wallner-Friedl v Czernich/Kodek/Mayr*⁴ Art. 29 EuGVVO 2012, body 19, 28; 4 Ob 118/06s [bod 4.1]; 4 Ob 273/01b), jakož i podobných ustanovení v jiných nařízeních (například článek 17 nařízení (EU) 2016/1103: *Gottwald v MüKommBGB*⁹ Art. 17 EuGüVO, bod 6; *Weber v Gitschthaler*, IFR Art. 17 EuEhegüterVO bod 8).
- 40 Podle tohoto názoru nebrání řízení o předběžné právní ochraně zahájení řízení ve věci samé v jiném členském státě a naopak, dokonce ani tehdy, jedná-li se o návrh na poskytnutí plnění (*Hausmann v Hausmann*, *Internationales und Europäisches Familienrecht*³ [2024] C. Unterhaltssachen, bod 281).
- 41 Tento názor by rovněž zaručoval, že si nezletilí mohou zajistit výživné návrhem podaným v zemi svého pobytu, pokud (jako v projednávané věci řadu let) není známo rozhodnutí o pravomoci soudu, který začal jednat jako první ve věci samé..

- 42 Otázka 2.c), zda pro nařízení 4/2009 platí rovněž judikatura přijatá ohledně nepoužitelnosti ustanovení o koordinaci řízení na vztah mezi řízením ve věci samé a předběžnou právní ochranou, dosud nebyla judikaturou Soudního dvora Evropské unie beze vší pochybnosti vyjasněna.
- 43 **3.7.** Projednávaná věc má navíc tu zvláštnost, že předběžné výživné stanovené rakouskými soudy je sice časově omezené rakouským řízením o výživném, není ovšem vázáno na určení výživného v polském rozvodovém řízení. V případě, že Zemský soud v Krakově nerozhodne o příslušnosti předtím, než pravomocně rozhodne o výživném pro nezletilé, nebo Bezirksgericht Innere Stadt Wien (Okresní soud Vídeň centrum) nebude vyrozuměn o dávno přijatém rozhodnutí o příslušnosti, pak řízení o výživném vedené nezletilými pod spisovou značkou 83 Pu 137/21y v Rakousku i nadále poběží a povinnost platit předběžné výživné bude i nadále trvat. Může tak dojít k časovému překrytí předběžného výživného stanoveného rakouskými soudy a výživného stanoveného jako důsledek rozvodu v polském řízení.
- 44 Z toho vyplývá otázka 2.d), která se týká totožnosti nároku na základě možného časového překrytí rakouského předběžného výživného pro nezletilé a polského výživného pro nezletilé jako důsledku rozvodu, která judikaturou Soudního dvora dosud rovněž nebyla zcela vyjasněna.

4. Ke třetí otázce: Mezinárodní příslušnost pro předběžná opatření na základě článku 14 nařízení 4/2009 ve spojení s fiktivní příslušností podle jeho článku 3?

- 45 **4.1.** Otec se podle svého tvrzení vrátil do Polska v lednu 2022. V době podání návrhu na předběžné výživné dne 14. dubna 2022 měli nezletilí, nikoliv však jejich otec, bydliště v obvodu Bezirksgericht Innere Stadt Wien (Okresní soud Vídeň centrum).
- 46 **4.2.** Článek 14 nařízení 4/2009 stanoví výjimku z (taxativně vymezeného) evropského systému příslušnosti ve věcech vyživovacích povinností. Navzdory odchylné příslušnosti podle článku 3 a násl. nařízení 4/2009 mají kromě soudu příslušného ve věci samé pravomoc poskytnout předběžnou právní ochranu rovněž soudy jiných členských států v souladu s jejich vnitrostátním procesním právem (dvoukolejný systém příslušnosti). Ohrožený účastník má proto možnost si zvolit, zda chce využít doplňkovou příslušnost soudu rozhodujícího ve věci samé na základě nařízení 4/2009 nebo soud rozhodující o předběžné právní ochraně (viz *Weber v Mayr*, *Europäisches Zivilverfahrensrecht*² [2023], bod 6.262).
- 47 **4.3.** V literatuře jsou však zastávány různé názory, zda z toho vyplývá, že si pro předběžná opatření lze zvolit všechny soudy uvedené v článku 3 a násl. nařízení 4/2009 nebo pouze soudy podle vnitrostátního práva.

- 48 Někteří autoři zastávají názor, že mezinárodní příslušnost pro předběžné opatření již nelze založit na článku 3 a násl. nařízení 4/2009, pokud v době podání návrhu na ně je již vedeno řízení ve věci samé podle nařízení 4/2009 u soudu členského státu. V tomto případě by řízení v jiném členském státě bránila překážka litispendence podle článku 12 nařízení 4/2009, takže by příslušnost dalších soudů pro předběžné opatření mohla být založena již jen na *lex fori*, tedy na vnitrostátním právu (*Fuchs v Gitschthaler*, Internationales Familienrecht [2019] Art. 14 EuUVO, bod 2 s odkazem na *Andrae v Rauscher*, EuZPR/EuIPR⁴ IV [2010] Art. 14 EuUVO, bod 11; *Reuß v Geimer/Schütze*, Internationaler Rechtsverkehr in Zivil- und Handelssachen [66. EL leden 2023] Art. 12 EuUVO, bod 8; *Sieghörtner v Hahne/Schlögel/Schlünder*, BeckOKFamG⁴⁹ [2024] Art. 14 EuUVO, bod 5).
- 49 Jiní autoři jsou opačného názoru, že i po zahájení hlavního řízení jsou pro předběžná opatření mezinárodně příslušné všechny soudy uvedené v článku 3 a násl. nařízení 4/2009 (*Weber v Mayr*, Europäisches Zivilverfahrensrecht² [2023], bod 6.267; *Henrich in Born*, Unterhaltsrecht [64. EL říjen 2023] Kap 33, bod 2; *Hausmann in Hausmann*, Internationales und Europäisches Familienrecht³ [2024] C. Unterhaltssachen, bod 3 12; *Lipp v MKFamFG* [2019] EG-UntVO Art. 14, bod 11). Z tohoto důvodu je rovněž přípustné, pokud se oprávněný z výživného domáhá předběžného opatření před soudem svého obvyklého pobytu a hlavní řízení zahájí před soudem obvyklého pobytu povinného k výživnému. To platí nejen pro zajišťovací opatření, nýbrž i pro rozhodnutí o plnění, a to i tehdy, pokud u povinného k výživnému hrozí riziko, že bude mít v jeden okamžik povinnosti plynoucí ze dvou rozhodnutí (*Weber v Mayr*, Europäisches Zivilverfahrensrecht² [2023], bod 6.267).
- 50 Například *Henrich* uvádí tento příklad: Pokud by se například německá manželka, která žila se svým manželem v Rakousku, vrátila zpět do Německa a její manžel by následně podal návrh na rozvod, pak by manželka mohla podat návrh na předběžné výživné nejen v probíhajícím rozvodovém řízení v Rakousku (příslušnost rakouských soudů pro rozhodnutí o nároku na výživné vyplývá z čl. 3 písm. c) nařízení 4/2009 ve spojení s čl. 3 odst. 1 písm. a), druhá odrážka nařízení Brusel IIb), nýbrž podle článku 14 rozhodnutí 4/2009 rovněž v Německu. Příslušnost německých soudů potřebná pro předběžné opatření vyplývá z čl. 3 písm. b) nařízení 4/2009 – i německé soudy jsou pro rozhodnutí ve věci samé mezinárodně příslušné (*Henrich v Born*, Unterhaltsrecht [64. EL, stav říjen 2023] Kap 33, bod 2).
- 51 V případě potřeby je možné přerušit podle článku 13 nařízení 4/2009 i řízení o předběžném opatření, pokud se (předběžná) právní ochrana poskytnutá soudem ve věci samé jeví jako smysluplnější (*Hausmann v Hausmann*, Internationales und Europäisches Familienrecht³ [2024] C. Unterhaltssachen, bod 312).
- 52 **4.4.** Celkově tím není vyřešena otázka, zda si lze pro řízení o zajišťovacím opatření podle článku 14 zvolit mezi všemi (takzvanými fiktivními) soudy podle čl. 3 písm. b) nařízení 4/2009.

5. Ke čtvrté otázce: Příslušnost jako soud ve věci samé podle článku 14 nařízení 4/2009 navzdory přerušení hlavního řízení podle článku 12 nařízení 4/2009

- 53 **5.1.** Nezletilí se na Bezirksgericht Innere Stadt Wien (Okresní soud Vídeň centrum), kterému předložili návrh na předběžné opatření, obrátili již předtím ve věci samé. Toto řízení ve věci samé je ovšem již několik let přerušeno, protože soud vyčkává rozhodnutí Zemského soudu v Krakově, zda tento soud je či není příslušný.
- 54 **5.2.** Právě v takovém případě proto vyvstává otázka, zda – nemůže-li být příslušný každý soud fiktivně příslušný podle článku 3 a násl. nařízení 4/2009 – může být alespoň soud již rozhodující ve věci samé i tehdy ve smyslu článku 14 nařízení 4/2000 „*pro rozhodnutí ve věci samé příslušný na základě tohoto nařízení soud jiného členského státu*“, pokud své řízení z důvodu dříve zahájeného řízení ve věci samé u jiného soudu přerušil a soud, jemuž byla věc předložena k rozhodnutí dříve, dosud nerozhodl o své příslušnosti.

6. K páté otázce: Mezinárodní příslušnost pro předběžná opatření na základě článku 14 ve spojení s vnitrostátním právem

- 55 6.1. Pro uložení povinnosti rodičům hradit předběžné výživné nezletilému dítěti je podle rakouského práva příslušný ten soud, u kterého je v době prvního návrhu vedeno řízení ve věci samé (§ 387 odst. I EO).
- 56 Podle rakouské judikatury týkající se vnitrostátních případů k tomu postačuje, aby bylo k tuzemskému soudu podáno písemné podání zahajující řízení a nebylo odmítnuto a limine (RS0005066; k požadavku tuzemského podání: 6 Ob 142/19d [bod 2]), zapotřebí není ani zahájení sporu (RS0005090). Tyto minimální požadavky zde jsou v řízení 83 Pu 137/21y vedeném u Bezirksgericht Innere Stadt Wien (Okresní soud Vídeň centrum) splněny, ačkoliv je v současnosti přerušeno.
- 57 **6.2.** Podle převažující doktríny v německy hovořícím prostoru ovšem s odkazem na judikaturu Soudního dvora k Úmluvě o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech a nařízení Brusel I (C-391/95, *van Uden*; C-125/79, *Denilauler v. S. N. C. Couchet Frères*) vnitrostátní úprava příslušnosti sama o sobě nepostačuje k tomu, aby bylo možné v oblasti použití nařízení 4/2009 potvrdit příslušnost vnitrostátních soudů v řízení o předběžné právní ochraně. Navíc je podle ní nezbytné, aby mezi navrhovaným opatřením a místní příslušností existovala reálná vazba (*Andrae v Rauscher*, EuZPR/EuIPR⁴ IV Art. 14 EuUVO, bod 13; *Fuchs v Gitschthaler*, Internationales Familienrecht [2019] Art. 14 EuUVO, bod 8; *Weber v Neumayr/Geroldinger*, Internationales Zivilverfahrensrecht Art. 14 EuUVO, bod 9; *Hausmann v Hausmann*, Internationales und Europäisches Familienrecht³ [2024] C. Unterhaltssachen, bod 308; *Reuß v Geimer/Schütze*, Internationaler Rechtsverkehr in Zivil- und Handelssachen [66. EL leden 2023] Art. 12 EuUVO, bod 9). Požadavkem reálné vazby je zajištěna existence úzkého spojení mezi

soudem a předběžným opatřením a zabezpečena minimální ochrana odpůrce ohrožené strany, který nebude muset být účastníkem řízení ve všech členských státech (pouze) podle jejich autonomního právního řádu, nýbrž pouze v těch členských státech, které se pro přijetí předběžných opatření jeví jako obzvláště věcně blízké (*Simotta/Garber v Fasching/Konecny*³ Art. 35 EuGVVO, bod 126/1).

- 58 Podmínka reálné vazby je každopádně splněna, pokud je výkon v tuzemsku pravděpodobně možný (*Fuchs v Gitschthaler*, Internationales Familienrecht Art. 14 EuUVO, bod 8; *Weber v Neumayr/Geroldinger*, Internationales Zivilverfahrensrecht Art. 14 EuUVO, bod 9). Týká-li se předběžné opatření pohledávky, existuje reálná vazba, pokud je mezinárodní příslušnost navázána na bydliště, sídlo nebo obvyklý pobyt dlužníka (viz rovněž *Weber v Mayer*, Europäisches Zivilverfahrensrecht² [2023], bod 6.269; *Weber v Neumayr/Geroldinger*, Internationales Zivilverfahrensrecht [2022] Art. 14 EuUVO, bod 9 *Simotta/Garber v Fasching/Konecny*³ [2022] Art. 35 EuGVVO, bod 127 a násl. a zde citované zdroje).
- 59 **6.3.** Kritérium reálné vazby ovšem někteří autoři kritizují jako problematické, protože je těžko uchopitelné (*Geimer/Schütze*, Internationaler Rechtsverkehr in Zivil- und Handelssachen [66. EL leden 2023] Art. 12 EuUVO, bod 9 s odkazem na *Heinze*, Max Planck Private Law Research Paper No. 11/5 2011, 30 a násl.)
- 60 Proto se proti trvání na požadavku reálné vazby vyslovila i Evropská komise (Evropská komise KOM [2009] 175, 9). Místo toho se přimlouvá za obdobné použití čl. 20 odst. 2 nařízení (ES) č. 1347/2000, takže se opatření ve státě, který není státem soudu rozhodujícího ve věci samé, zastaví, jakmile soud příslušný ve věci samé přijme opatření, která jsou podle jeho názoru přiměřená (KOM [2009] 175, 8; viz rovněž *Fucik v Fasching/Konecny*³ [2010] Art. 14 EuUVO, bod 4 a *Andrae v Rauscher*, EuZPR [2010] Art. 14 EG-UntVO, bod 10, která potvrzuje analogické použití v případech duplicitních zajišťovacích opatření).
- 61 **6.4.** Na základě dosud zjištěného skutkového stavu nelze posoudit, zda v projednávané věci existuje reálná vazba mezi navrhovaným předběžným výživným a místní příslušností ve smyslu výše uvedeného. Chybí zejména zjištění týkající se exekuvatelného majetku odpůrce v Rakousku.
- 62 Zrušení rozhodnutí ze strany Oberster Gerichtshof k doplnění skutkových okolností soudem prvního stupně ovšem předpokládá vyjasnění otázky, zda je reálná vazba mezi navrhovaným opatřením a místní příslušností vůbec podmínkou příslušnosti podle článku 14 nařízení 4/2009 ve spojení s vnitrostátními předpisy. V případě kladné odpovědi by bylo nezbytné se zamyslet nad tím, zda tato reálná vazba v projednávané věci existuje také na základě jiných prvků skutkového stavu (např. bydliště nezletilých, kteří podali návrh; trvání přerušeného hlavního řízení; bydliště odpůrce při zahájení přerušeného hlavního řízení 83 Pu 137/21y).

7. K šesté otázce: Relevantnost účasti otce jakožto odpůrce na rakouském řízení o předběžném výživném pro manželku

- 63 **7.1.** Skutkový stav posuzovaný v projednávané věci má navíc ještě jednu zvláštnost: Nejen obě nezletilé děti, ale i jejich matka podala k Bezirksgericht Innere Stadt Wien (Okresní soud Vídeň centrum) návrh na předběžné výživné. Jedná se přitom o samostatné řízení pod spisovou značkou 83 C 5/22g, protože nároky manželů na výživné musí být v Rakousku uplatňovány cestou sporného řízení, zatímco výživné nezletilých v rámci nesporného řízení.
- 64 Otec je účastníkem v řízení zahájeném na návrh matky jakožto odpůrce, takže nakonec Oberster Gerichtshof v řízení 4 Ob 151/23v (iFamZ 2023/262 [Fucik]) uznal mezinárodní příslušnost Bezirksgericht Innere Stadt Wien (Okresní soud Vídeň centrum) pro přijetí přechodného opatření k přiznání výživného pro manželku podle článku 5 nařízení 4/2009.
- 65 **7.2.** S ohledem na široké chápání totožnosti stran a nároků v unijním právu vyvstává otázka, zda má tato účast v řízení jakožto odpůrce rovněž význam pro mezinárodní příslušnost pro vydání předběžného opatření k přiznání předběžného výživného oběma nezletilým, zejména zakládá-li se možná překážka litispendence u nároků nezletilých na výživné na rozvodovém řízení, které je vedeno pouze mezi rodiči.

K bodu II. Prerušení řízení:

- 66 [omissis]